

นิพนธ์ต้นฉบับ

สมรรถนะที่จำเป็นของนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมและจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วม

ญาณันธร กราบทิพย์, ส.ค. *, กุหลาบ รัตนสังธรรม, ส.ค. **, วันสรา เชาวน์นิยม, ส.ค. **, วัลลภ ใจดี, ป.ร.ค. **

* ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี

** คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

ที่มาของปัญหา: การดำเนินงานของนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อเกิดภัยน้ำท่วม ยังไม่มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในด้านการจัดการภัยพิบัติ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของนักสาธารณสุขในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วม

วัสดุและวิธีการ: เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างร่วมกับการบันทึกเทปและบันทึกภาคสนาม มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตามสาขาที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 18 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 6 คน เป็นการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า จากผู้บริหารสถาบันด้านการศึกษาด้านสาธารณสุข ผู้บริหารงานกระทรวงสาธารณสุข และนักสาธารณสุขในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา: พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรสาธารณสุขในการจัดการภัยพิบัติ มีรายละเอียด 6 ด้าน ได้แก่ 1) การป้องกัน ต้องมีความรู้ในการประเมินวิเคราะห์สถานการณ์ มีทักษะในการแนะนำให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองเบื้องต้น 2) การลดผลกระทบ ต้องมีความสามารถในการปฏิบัติตามหลักมนุษยธรรม ดูแลกลุ่มเปราะบาง

มีทักษะแจ้งเตือนประชาชนและร่วมกำหนดศูนย์พักพิง รองรับการอพยพ 3) การเตรียมความพร้อม ต้องมีความรู้ ความสามารถในการวางแผนเตรียมความพร้อมบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น มีทักษะในการฝึกอบรมให้ความรู้ ฝึกซ้อมแผน และสามารถจัดทำแผนเฝ้าระวังความเสี่ยงทางสุขภาพ 4) การเผชิญเหตุ สามารถประสานการทำงานระหว่างหน่วยงาน มีทักษะดูแลช่วยเหลือประชาชนร่วมกับทีมฉุกเฉิน สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า 5) การบรรเทาทุกข์ ต้องมีความรู้และทักษะดูแลช่วยเหลือประชาชน ในด้านการเฝ้าระวัง ป้องกันโรค การจัดการสุขาภิบาลอาหารและน้ำดื่ม น้ำใช้ออมน้ำสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ การดูแลด้านสาธารณสุขในศูนย์พักพิงและด้านสุขภาพจิตภายหลังสถานการณ์ภัย 6) การฟื้นฟู ต้องมีความรู้และทักษะดูแลช่วยเหลือเยียวยาจิตใจผู้ประสบภัย

สรุป: การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดสมรรถนะที่นำไปสู่การวางแผนและพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาวะภัยพิบัติจากน้ำท่วมให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: สมรรถนะ; นักสาธารณสุข; การเตรียมความพร้อม; ภัยพิบัติ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Original article

Key Competencies of Public Health Professionals in Local Government for Preparedness and Management of the Flood Disaster

Yananthorn Krabthip, Dr.P.H.^{*}, Koolarb Rudtanasudjatun, Dr.P.H.^{**},

Wanassara Chaowniyom, Dr.P.H.^{**}, Wanlop Jaidee, Ph.D.^{**}

^{*} Department of Public Health, Sirindhorn College of Public Health Chon Buri, Thailand

^{**} Faculty of Public Health, Burapha University, Chon Buri, Thailand

Abstract

Background: According to the flooding disaster in Thailand in the past, the operation of public health professionals in a local government was found ineffective due to the unclear role in coping with flooding.

Objective: The aims of study to examine the competency of the public health professionals of local government in coping with flooding.

Materials and Method: The study applied a qualitative approach, together with concept, theory and relevant review literature. The research was to apply the concept of disaster management and identify the key elements of competencies in management a flooding disaster. For so doing, the semi-structure in-depth interview and recording were used to collect the data in the field study. The selected key informants were experts, where were knowledgeable and experienced in the related fields; there were 18 persons which were divided into three groups (six persons per group). Triangulation was employed to inspect

the data from three sources: administrators of public health institutes, administrators of public health ministry and public health professionals of local government. Three approaches and the content analysis were applied in the study.

Study Results: Regarding coping with a flood, there were six factors related to the competency of public health professionals in a local government: 1) prevention, 2) mitigation, 3) preparation, 4) response, 5) relief, and 6) recovery.

Conclusion: The study yields essential competencies for public health professionals, in which can be developed as a planning used to competencies development and applied in the preparation of public health professional competency in coping with a flooding disaster. Keywords: competencies; public health professionals; preparation; disaster; local Government

บทนำ

จากเหตุการณ์มหาอุทกภัยในปี พ.ศ.2554 ทำให้ประเทศไทยเกิดความตระหนักต่อภัยพิบัติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภัยจากน้ำท่วมที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจการเมือง โดยเฉพาะด้านสุขภาพ เช่น ขาดแคลนอาหารและน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด การกำจัดสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะ อุบัติเหตุขณะน้ำท่วม เช่น จมน้ำ ไฟฟ้าช็อต สัตว์มีพิษกัดและโรคติดต่อจากพาหะนำโรคต่างๆ รวมถึงผลกระทบต่อสุขภาพจิต¹⁻³

ผลกระทบต่อสุขภาพจากน้ำท่วมข้างต้นได้ส่งผลต่อทำให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ระยะก่อนเกิดภัย เนื่องจากประชาชนและหน่วยงานในองค์กรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เกิดภัยต้องเผชิญภัยก่อน⁴⁻⁷ ดังนั้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ดูแลประชาชนในเบื้องต้น ซึ่งจากบริบทของเขตการงานด้านดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่พบว่า กองงานด้านสาธารณสุขและอนามัยสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานตามกฎหมายที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานและรับผิดชอบการดูแลสุขภาพของประชาชน แต่พบว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาเมื่อเกิดภัยน้ำท่วม ยังไม่เป็นรูปแบบที่ชัดเจนเนื่องจากส่วนใหญ่ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และสมรรถนะในด้านการจัดการภัยพิบัติและขาดประสบการณ์ในการเตรียมความพร้อมระยะก่อนเกิดภัย⁸ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำการศึกษาสมรรถนะของนักสาธารณสุข เนื่องจากการเตรียมความพร้อมรับสาธารณภัยจากน้ำท่วมมีความสำคัญอย่างมาก เพราะสามารถลดผลกระทบต่างๆ ให้เกิดขึ้นน้อย

ลงได้⁹

จากการศึกษาบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะในการเตรียมความพร้อมรับสาธารณภัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะการพยาบาลด้านภัยพิบัติในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข¹⁰ พบว่า สมรรถนะที่ควรมีของพยาบาลด้านภัยพิบัติ นั้น เช่น สมรรถนะการประสานงาน การวางแผน เตรียมความพร้อมให้กับบุคลากร ชุมชน และสมรรถนะการฟื้นฟูภายหลังเกิดภัยพิบัติ สมรรถนะการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น และการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการพยาบาลภัยพิบัติของพยาบาล ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ควรมีสมรรถนะด้านความพร้อมรับภัยพิบัติ สมรรถนะด้านการเผชิญกับภัยพิบัติและการตอบสนอง และสมรรถนะด้านการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ¹¹ ซึ่งไม่ได้ทำการศึกษาด้านการจัดการภัยพิบัติหรือสาธารณสุขของนักสาธารณสุขในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะ ทำให้พบว่ายังขาดการศึกษาสมรรถนะในการเตรียมความพร้อมรับสาธารณภัยจากน้ำท่วมของนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสมรรถนะที่เป็นของนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมและจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วม เพื่อใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดบทบาทที่ชัดเจน นำไปสู่การวางแผนและพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับบุคลากรสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในภาวะภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของนักสาธารณสุขในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วม

วัสดุและวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ และการเตรียมความพร้อมนักสาธารณสุขในการจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วมเนื้อหาในการวิจัยเน้นเกี่ยวกับการวางแผนกำหนดสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากน้ำท่วมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure in-depth interview) ตามประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แนวคิดวัฏจักรการจัดการภัยพิบัติ (disaster management cycle) แนวคิดการจัดการภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุข (public health emergency management) และแนวคิดเริ่มต้นที่ท้องถิ่น (the principle of subsidiarity)⁷ ในการสร้างเครื่องมือ ประกอบด้วย แบบบันทึกสัปดาห์ ถอดบทเรียน แนวคำถามเชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure in-depth interview) ซึ่งผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษา ความครอบคลุมและครบถ้วนตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัด แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน โดยมีแนวคำถามเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ สมรรถนะที่จำเป็นของ

นักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติจากน้ำท่วมปัญหาและอุปสรรคในการจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วมจำนวน 10 ข้อ ใช้แบบบันทึกภาคสนาม (field note) และเครื่องบันทึกเสียง เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีความสมบูรณ์ นอกจากนี้ตัวนักวิจัยเองที่เป็นเครื่องมือสำคัญได้ผ่านการเข้าอบรมหลักสูตรการวิจัยคุณภาพทั้งในและต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่าง

สัปดาห์ประเด็นสำคัญและถอดบทเรียนจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ และมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในด้านการจัดการ สาธารณภัย ในด้านการศึกษาและด้านหน่วยงานส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 กลุ่มๆ ละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน คือ 1) ผู้บริหารสถาบันด้านการศึกษาด้านสาธารณสุข 2) ผู้บริหารงานด้านสาธารณสุข ของหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และ 3) นักสาธารณสุขที่ดำรงตำแหน่งบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

งานวิจัยนี้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์จากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เอกสารรับรองเลขที่ 035/2558 จึงเริ่มกระบวนการขอความยินยอมโดยอธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการวิจัย สิทธิของผู้ให้ข้อมูลในการเข้าร่วมหรือถอนตัวได้ตลอดเวลา การขออนุญาตบันทึกเสียงและบันทึกภาพ การนำข้อมูลไปอภิปรายหรือเผยแพร่จะกระทำในภาพรวม ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้ซักถามข้อข้องใจ เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินยอมเข้าร่วมการวิจัยจึงให้ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษร

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่ออธิบายรายละเอียดการวิจัยและประสานเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 18 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 โดยการสัมภาษณ์ในประเด็นที่กำหนด ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ครั้งละ 40 นาที ถึง 1 ชั่วโมง 45 นาที จนได้ข้อมูลครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป มีการตรวจสอบสามเส้า ด้วยการตรวจสอบข้อมูลจาก 3 แหล่ง (data triangulation) คือจากผู้บริหารสถาบันด้านการศึกษาด้านสาธารณสุขจากกระทรวงสาธารณสุข และนักสาธารณสุขที่ดำรงตำแหน่งบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้หลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ดังนี้ 1) พิจารณาข้อความที่เหมือนกัน ใกล้เคียงกันโดยการอ่านบทสัมภาษณ์ที่ถอดเทปแล้ว หลายๆ ครั้งอย่างละเอียด 2) จัดกลุ่มเนื้อหาพร้อมตั้งเป็นประเด็นหลัก 3) กำหนดร่างชื่อประเด็น 4) นำเสนอประเด็นเพื่อพิจารณาซึ่งผู้วิจัยได้จัดกลุ่มเนื้อหาที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปเป็นประเด็นตรวจสอบมุมมองตามแนวคิดที่ศึกษา นำเสนอเป็นความเรียงเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นของนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากน้ำท่วมได้ 6 ด้าน ตามแนวคิดที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นของนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากน้ำท่วม ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการป้องกัน (prevention competencies) 2) สมรรถนะด้านการลดผลกระทบ (mitigation competencies) 3) สมรรถนะด้านการเตรียมความพร้อม (preparedness competencies) 4) สมรรถนะด้านการเผชิญเหตุ (response competencies) 5) สมรรถนะด้านการบรรเทาทุกข์ (relief competencies) และ 6) สมรรถนะด้านการฟื้นฟู (recovery competencies) โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการป้องกัน (prevention competencies) ผลการศึกษาพบสมรรถนะที่จำเป็นคือ

1.1 ต้องมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลบริบทของพื้นที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานการณ์ภัยในอดีตและสถานการณ์การจัดการเหตุการณ์ภัยในอดีต

1.2 มีความรู้ความสามารถในการประเมินวิเคราะห์สถานการณ์และระบุแนวทางแก้ไข

1.3 สามารถกำหนดและหาวิธีการในการพัฒนาเตรียมความพร้อมจากข้อมูลต่างๆ

1.4 มีทักษะในการสำรวจและการจัดการที่ระบายน้ำ ป้องกันการอุดตัน ปิดกั้นทางระบายน้ำ

1.5 มีทักษะในการประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหา

1.6 มีทักษะในการให้ความรู้ แนะนำให้ประชาชน ป้องกัน ช่วยเหลือตนเองเบื้องต้น และ

ให้ความรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงจากอันตรายเกี่ยวกับสุขภาพที่มากับน้ำท่วม

ตั้งผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง อายุ 58 ปี) ให้ความคิดเห็น “...ควรมีการประเมินสถานการณ์โดยการคาดการณ์ล่วงหน้าก่อนการเกิดน้ำท่วมจากข้อมูลต่างๆ เช่น ความถี่ จำนวนบริเวณที่มักเกิดน้ำท่วมซ้ำซาก และหาทางป้องกัน และควรมีการวางแผนป้องกันภัยสำหรับครอบครัว มีการชี้แจงบทบาทที่สมาชิกแต่ละบุคคลจะต้องปฏิบัติ...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง อายุ 45 ปี) ให้ความคิดเห็น “...การป้องกันเราจะต้องให้บุคลากรของเราต้องรู้พื้นที่ โดยเฉพาะที่ระบายน้ำต้องไม่มีการอุดตัน ท่อระบายน้ำสำคัญที่สุด เพราะว่าถ้าท่อระบายน้ำมีการอุดตันน้ำก็ไม่สามารถไหลไปได้ ที่มันเกิดปัญหาน้ำท่วม คือท่อมันอุดตันบางที่ท่อระบายน้ำรั่วแค่นี้ ดูระบายก็ยังไม่ทันเป็นเรื่องของโครงสร้าง...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา (เพศชาย อายุ 55 ปี) ให้ความคิดเห็น “...สาธารณสุขเราต้องเข้าไปช่วยเสริมในกรณีที่มีการเชื่อมโยงทางด้านสุขภาพ โดยการประสานงาน กับหน่วยสาธารณสุขต่างๆ และจะต้องมองในเชิงป้องกันในเรื่องของการให้ความรู้กับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่นั้นๆ...”

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุข (เพศหญิง อายุ 58 ปี) ให้ความคิดเห็น “... ถ้าให้ดี ต้องเริ่มที่ประชาชนคือประชาชนต้องมีความรู้ในการดูแลตนเองเบื้องต้น นั่นคือต้องมีการให้ความรู้ประชาชนในการป้องกันอันตราย ภัยต่างๆ เช่น ไฟฟ้าดูด สัตว์มี

พิษ...”

2. สมรรถนะด้านการลดผลกระทบ (mitigation competencies) ผลการศึกษาพบสมรรถนะที่จำเป็นคือ

2.1 มีความสามารถในการปฏิบัติตามหลักมนุษยธรรม หลักกฎหมายและความสำนึกกับผิดชอบ

2.2 ต้องรู้ข้อมูลทะเบียน บัญชีรายชื่อดูแลกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มเปราะบาง

2.3 มีความสามารถในการประชุมชี้แจงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และคณะกรรมการชุมชน เพื่อเฝ้าระวังภัย ป้องกันการเจ็บป่วยที่อาจเกิดขึ้น

2.4 มีทักษะแจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่ป้องกันอันตรายที่มากับน้ำท่วม

2.5 สามารถร่วมกำหนดพื้นที่ปลอดภัยศูนย์พักพิงไว้ล่วงหน้า เพื่อบรรเทาการอพยพเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยของประชาชน

ตั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุข (เพศชาย อายุ 53 ปี) ให้ความคิดเห็น “...ต้องเข้าใจเรื่องการเตรียมรับมือ วางแผนป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากภัยน้ำท่วม โดยต้องติดตามสถานการณ์รายวัน ทราบความเสี่ยงของการเกิด ช่วงเวลาการป้องกันหน่วยบริการในพื้นที่ได้รับผลกระทบ การป้องกันอันตรายในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มเปราะบาง ด้วยการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้รับบริการที่เป็นกลุ่มเปราะบางไว้ และนัดหมาย ชักซ้อม จุดรวมพล...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง อายุ 55 ปี) ให้ความคิดเห็น “...เราก็จะมีการประชุมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเตรียมความพร้อมในการดูแลประชาชน

ในพื้นที่ โดย อสม.ก็จะเอาคำเตือน ของเราไปแจ้งชาวบ้าน ว่าเค้าจะต้องทำอะไรบ้าง และจะเน้นย้ำในเรื่องของการป้องกัน การเจ็บป่วย และจะมากูยกันว่า มีปัญหาตรงไหนบ้าง พอเรารู้ปัญหาก็จะให้จดบันทึกไว้ แล้วเราก็จะมาหาวิธีแก้ไขร่วมกัน...” ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา (ผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสาขาสาธารณสุขศาสตร์ เพศชาย อายุ 45 ปี) ให้ความคิดเห็นเห็นว่า “ต้องฝึกอบรมซ่อมแผนล่วงหน้า สร้างบทบาทตัวเองให้เข้าไปมีบทบาทในการแนะนำประชาชน การแจ้งเตือนภัย และการช่วยชุมชนแก้ไขปัญหาตรงนี้ให้ดีขึ้น มีเทคนิคในการเข้าชุมชน ช่วยชุมชนในการแก้ไขปัญหาภายหลังเกิดภัย...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา (เพศชาย อายุ 56 ปี) ให้ความคิดเห็นเห็นว่า “...ต้องหาพื้นที่จัดเป็นศูนย์พักพิง ที่ปลอดภัย และต้องเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้รอด แต่เน้นการช่วยเหลือตนเองก่อน...”

3. สมรรถนะด้านการเตรียมความพร้อม (preparedness competencies) ผลการศึกษาพบสมรรถนะจำเป็นคือ

3.1 มีความรู้ ความสามารถในการกำหนดโครงสร้าง แต่งตั้งคณะทำงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในส่วนงานสาธารณสุข

3.2 มีความสามารถร่วมเป็นทีมคณะทำงานการจัดการสาธารณสุขของหน่วยงาน

3.3 สามารถจัดทำแผนเตรียมความพร้อมบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น

3.4 มีทักษะในการฝึกอบรมให้ความรู้เจ้าหน้าที่ฝึกซ้อมแผน และสร้างระบบควบคุมกำกับ

3.5 มีทักษะในการพัฒนาความรู้

บุคลากร เกี่ยวกับระบบข้อมูลข่าวสาร

3.6 สามารถเตรียมคู่มือ แนวทางในการให้ความรู้แนะนำประชาชนเกี่ยวกับอันตราย ผลกระทบต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น

3.7 สามารถจัดทำแผนเฝ้าระวังความเสี่ยงทางสุขภาพ (ความปลอดภัยในการพักอาศัย การขายบริการทางเพศ)

ตั้งความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง อายุ 55 ปี) ที่ให้ความคิดเห็นว่า “...เราจะมี การเตรียมแผน เมื่อทราบว่าจะมีน้ำท่วม ก็จะมีการแต่งตั้งคณะทำงานของสาธารณสุขว่าจะมีหน่วยงานไหนบ้าง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ แล้วก็แบ่งหน้าที่กันไป ซึ่งจะมีการเตรียมความพร้อมทั้งยา อุปกรณ์ต่างๆทุกชนิด...”

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุข (เพศหญิง อายุ 58 ปี) ให้ความคิดเห็นเห็นว่า “...การเตรียมวางโครงสร้างการทำงานในรูปของคณะกรรมการหรือคณะทำงานให้ครอบคลุมทุกประเด็น ทั้งด้านคน ด้านเงินงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์...” และความเห็น “...จะต้องมีการเตรียมความพร้อม ในการบริหารจัดการโดยต้องทำแผนยุทธศาสตร์ มีการวางแผน คิดอย่างเป็นระบบ ให้สามารถกำหนดแผนปฏิบัติการ สร้างระบบควบคุมกำกับ รวมถึงการประเมินผล...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง อายุ 58 ปี) ให้ความคิดเห็นเห็นว่า “...เทศบาลมีการจัดทำแผนงบประมาณสำหรับภาวะฉุกเฉิน การจัดโครงสร้าง และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เช่น ไฟฉาย อุปกรณ์ดับเพลิง น้ำดื่ม น้ำใช้ ยารักษาโรค อาหารแห้ง ไว้ใช้ในกรณีฉุกเฉินอื่นๆ...”

และให้ความคิดเห็นว่า“...ควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้ การฝึกซ้อมแผนตั้งแต่การวางระบบแจ้งเตือน การอพยพประชากร และระบบการสื่อสารในภาวะฉุกเฉินเพื่อเพิ่มลักษณะและความคล่องตัวในการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินฝึกซ้อมการป้องกันภัยพิบัติ มีการติดตามฟังข่าวอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาสม่ำเสมอ และมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานการรับสาธารณภัยจากน้ำท่วม...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง อายุ 49 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า “...ต้องมีสมรรถนะเตรียมการโต้ตอบเรื่องแผนตามนโยบายของผู้บริหาร โดยจะเน้นเป็นแผนที่เกี่ยวกับการจัดการสาธารณภัยด้านงานรักษาความสะอาด ถ้าเกิดภัยพิบัติอย่างนี้ก็คือ ท่อระบายน้ำ งานสาธารณสุขทุกอย่างต้องพร้อม...”

และ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา (ผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสาขาสาธารณสุขศาสตร์ เพศชาย อายุ 45 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า “ต้องสร้างองค์ความรู้ให้คำก่อนว่า น้ำท่วมมีลักษณะการเกิดมันเป็นอย่างไร ถ้าเกิดขึ้นแล้วมันจะมีปัญหาประเด็นเรื่องของสุขภาพ กาย สุขภาพจิต สังคม มันจะเกิดผลกระทบอะไรบ้าง ให้คำมองเห็นมุมมองก่อน หลังจากนั้นถึงค่อยใส่กระบวนการและจัดทำคู่มือ เอกสารแนวทางการดำเนินงาน...เพื่อจะได้ นำความรู้ไปแนะนำประชาชนในพื้นที่...”

4. สมรรถนะด้านการเผชิญเหตุ (response competencies) ผลการศึกษาพบสมรรถนะที่จำเป็นคือ

4.1 สามารถประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานร่วม

กัน ตามแผนที่กำหนดไว้

4.2 มีทักษะดูแลช่วยเหลือประชาชนร่วมกับทีมฉุกเฉินในเขตรับผิดชอบ แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า

4.3 มีทักษะและความรู้ด้านการสื่อสารและการแบ่งปันข้อมูล

ตั้งผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง อายุ 45 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า “...ความรู้ความสามารถของบุคลากรในเรื่องของการโต้ตอบ พอเกิดแล้วจะต้องปฏิบัติตามแผนที่ได้วางเอาไว้” และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง, อายุ 55 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า “พอเกิดปัญหาส่วนนี้ เค้าจะให้หัวหน้างานเป็นผู้นำ ในการประสาน ทั้งจังหวัด เกี่ยวกับงานกับงานป้องกันสาธารณภัยจังหวัด...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา (เพศชาย อายุ 45 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า “...เมื่อเกิดภัยพิบัติจริงๆ ก็ต้องออกไปดูแลคนไข้ ออกไปดูแรงงานที่ตนเองรับผิดชอบ: ก็คือทำงาน เหมือนปกติแต่เพียงแต่ว่าต้องเร่งรัด แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า...” ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุข (เพศชาย อายุ 53 ปี) ให้ความเห็นว่า “...บุคลากรต้องมีทักษะและความรู้ในเรื่องของการใช้เครื่องมือสื่อสารและระบบข้อมูลข่าวสาร โดยจะต้องสื่อสารข้อมูลต่างๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์ ถูกต้อง และชัดเจน ทุกคนในชุมชนเข้าใจได้ง่าย และที่สำคัญข้อมูลนั้นจะต้องมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือก่อนที่จะประกาศออกไป...”

5. สมรรถนะด้านการบรรเทาทุกข์ (relief competencies) ผลการศึกษาพบสมรรถนะที่จำเป็นว่า

5.1 มีทักษะดูแลช่วยเหลือประชาชน

ภายหลังสถานการณ์ภัยสงบแล้ว ในด้านการป้องกันโรค

5.2 มีความรู้และทักษะในการสำรวจเฝ้าระวังโรค

5.3 มีความรู้และทักษะในการแก้ไขปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น เช่นโรคระบาด

5.4 มีความรู้และทักษะในการจัดการด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำดื่ม น้ำใช้

5.5 มีความรู้และทักษะดูแลความสะอาดด้านสิ่งแวดล้อม ทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ การจัดการขยะ เพื่อป้องกันโรคภัย สัตว์และเชื้อโรคที่อาจมาจากน้ำท่วม หลังน้ำท่วม

5.6 มีความรู้และทักษะการดูแลด้านสาธารณสุขในศูนย์พักพิง

5.7 สามารถให้การดูแลตามความต้องการด้านสุขภาพจิตภายหลังสถานการณ์ภัย

5.8 สามารถให้การดูแลระดับบุคคลและครอบครัว

ดังนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุข (เพศชาย อายุ 53 ปี) ให้ความเห็นว่า "...การช่วยเหลือก็จะเป็นบทบาทของ ผู้รับผิดชอบตำแหน่งนั้นๆ ถ้าเกิดภัยขึ้นมาเราต้องเข้าไปในพื้นที่ว่าจะต้องไปเยียวยาอะไรให้กับผู้ประสบภัยบ้างหลังจากภัยสงบแล้วก็จะไปดูอาจจะมีเรื่องโรคระบาด เรื่องสุขภาพอนามัย ของประชาชนที่เกิดภัย และอาจจะต้องอพยพ หรือมีศูนย์พักพิงชั่วคราว..."

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา (เพศชาย อายุ 55 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า "...ขณะที่เกิดขึ้นมาจริงๆ ความสามารถต่อไปที่เค้าต้องทำได้ก็น่าจะเป็นด้านการปฏิบัติให้ได้ ปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ การตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าว่ามันอาจเกิดปัญหาโรคระบาด..."

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง อายุ 58 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า "...ต้องให้ความช่วยเหลือด้านจิตใจ จัดตั้งศูนย์เยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบ..."

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา (เพศชาย อายุ 56 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า "ต้องหาพื้นที่จัดเป็นศูนย์พักพิงที่ปลอดภัย และต้องเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้รอด แต่เน้นการช่วยเหลือตนเองก่อน ถ้าประชาชนไม่รู้ว่าช่วยตนเองอย่างไร ไปอยู่ที่ไหน ก็จะเหนื่อยกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ"

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุข (เพศชาย อายุ 53 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า "...ควรเข้าไปเยียวยาในเรื่องของสุขภาพ โดยเฉพาะสุขภาพลักษณะส่วนบุคคล ในเรื่องของสิ่งแวดล้อมต่อสุขภาพ เป็นเรื่องที่ต้องเข้าไปดำเนินการ..."

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง อายุ 49 ปี) "...ให้ความคิดเห็นว่าต้องระวังอันตรายจากไฟฟ้าดูดหรือไฟฟ้าช็อต ต้องตรวจเช็คระบบไฟฟ้า หากมีการรั่วหรือชำรุดเสียหาย ให้ ยกสะพานไฟฟ้า เพื่อป้องกันไฟฟ้ารั่ว ไฟฟ้าดูด เฝ้าระวังเกิดโรคระบาดในระบบทางเดินอาหารทั้งคนและสัตว์ จัดเตรียมสุขาเคลื่อนที่ไว้ให้พร้อม..."

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา (เพศชาย อายุ 55 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า "...ขณะที่เกิดขึ้นมาจริงๆ ความสามารถต่อไปที่เค้าต้องทำได้ก็น่าจะเป็นด้านการปฏิบัติให้ได้ ปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ การใช้ความรู้เรื่องการจัดการอาหารขยะ สุขาภิบาลน้ำตามข้อกำหนดมาตรฐานด้านสุขาภิบาล ซึ่งก็เป็นส่วนที่สำคัญที่ต้องเข้าไปจัดการ..."

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง อายุ 45 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า “...หลังจากที่น้ำลดไปแล้วจะต้องทำความสะอาด เพื่อป้องกันโรคภัยที่มาจากกรน้ำท่วม ไม่ว่าจะเป็นจากสัตว์หรือจากเชื้อโรคต่างๆ...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา (เพศชาย อายุ 55 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า “...ในเรื่องของน้ำอุปโภคบริโภค มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการที่จะต้องจัดหาน้ำสะอาดเพื่อให้ผู้ประสบภัยได้บริโภค และอุปโภคในปริมาณที่เพียงพอ หรือหากไม่เพียงพอ ก็จะต้องขนส่งน้ำจากนอกพื้นที่มาให้แก่ผู้ประสบภัยซึ่งกำลังประสบความเดือดร้อนอยู่...”

6. สมรรถนะด้านการฟื้นฟู (recovery competencies) ผลการศึกษาพบสมรรถนะที่จำเป็นคือ

6.1 มีความรู้และทักษะในการสำรวจดูแล ช่วยเหลือ เยียวยา ด้านจิตใจ ผู้ได้รับความเสียหายหลังเกิดภัย

6.2 มีความสามารถในการร่วมดำเนินการจัดตั้งศูนย์เยียวยาผู้รับผลกระทบ

6.3 มีความรู้และทักษะในการดำเนินการฟื้นคืนสภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชนตั้งที่ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุข (เพศชาย อายุ 53 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า “...ต้องทำการสำรวจความเสียหาย ผู้ได้รับผลกระทบ เจ็บป่วย ต้องเข้าใจความต้องการของประชาชนในการขอความช่วยเหลือหลังน้ำท่วม และในด้านการฟื้นฟูสุขภาพจิตของประชาชนนั้นจะต้องมีการประเมิน คัดกรองสภาวะสุขภาพจิตและติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศหญิง อายุ 58 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า “...ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน

ท้องถิ่นจะต้องร่วมมือกันในการการฟื้นฟูสิ่งชำรุดเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิมให้เร็วและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การจัดสิ่งปรักหักพัง การจัดการที่อยู่อาศัย การฟื้นฟูงานอาชีพ การซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ต่างๆโดยเฉพาะระบบประปา...”

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เพศชาย อายุ 54 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า “...จะต้องให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ประสบภัยไว้ในระบบข้อมูล รายคน รายครอบครัว ในชุมชน เพื่อจะได้ติดตามและดูแลอย่างต่อเนื่อง และจะต้องมีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้รู้ถึงความคืบหน้าของการดูแลผู้ประสบภัย...”

และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา (ผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสาขาสาธารณสุขศาสตร์ เพศชาย อายุ 58 ปี) ให้ความคิดเห็นว่า “...ต้องเยียวยาในเรื่องของสุขภาพ ทั้งในเรื่องของสิ่งแวดล้อมต่อสุขภาพ และสุขภาพจิตหลังเกิดภัย เป็นเรื่องที่เราจะต้องเข้าไปฟื้นฟูเยียวยา ให้ความช่วยเหลือ...”

วิจารณ์

สมรรถนะที่จำเป็นของนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการป้องกัน นักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความรู้และทักษะในการศึกษาข้อมูลบริบทของพื้นที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับสถานการณ์และการจัดการเหตุการณ์ภัยในอดีต และทักษะการประเมินวิเคราะห์สถานการณ์และความเสี่ยงของสภาพพื้นที่เพื่อเตรียมการเฝ้าระวัง

และแนวทางการจัดการได้อย่างเหมาะสมทันต่อเหตุการณ์¹³ เช่น สํารวจและทำความสะอาดท่อระบายน้ำ ป้องกันการอุดตัน ปิดกั้นทางระบายน้ำ¹⁹ให้ความรู้ และนํ้าให้ประชาชนเกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงจากอันตรายเกี่ยวกับสุขภาพและการป้องกันตนเองจากภัยที่มาภับน้ำท่วม สอดคล้องกับนางนุช โอปะ และคณะ ที่พบว่า การศึกษาสถานการณ์การเกิดภัยในชุมชนด้วยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมสามารถทำให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์การเกิดภัยได้¹⁴ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของจักรกฤษณ์ พิญญาพงษ์ พบว่า การจัดทำกระบวนการรวบรวมข้อมูลในการประเมินสถานการณ์และใช้ในการวางแผนการจัดบริการสุขภาพให้สอดคล้องกับชุมชน จะช่วยพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการช่วยเหลือและให้คำแนะนำผู้ประสบภัย ให้รับรู้และปรับตัวได้ทันเหตุการณ์¹

2. สมรรถนะด้านการลดผลกระทบ นักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความรู้และทักษะการสำรวจและจัดทำทะเบียน บัญชีรายชื่อ ดูแลกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มเปราะบาง และมีการประชุมชี้แจงกับผู้นำและประชาชนในชุมชนเพื่อเฝ้าระวังภัย ป้องกันการเจ็บป่วยที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งแจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่ให้ป้องกันอันตรายที่มาภับน้ำท่วมและร่วมกำหนดพื้นที่ปลอดภัย ศูนย์พักพิงไว้ล่วงหน้า ให้เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ปีพ.ศ. 2558-2562¹³ ที่กำหนดว่า จะต้องมีการประสานที่ดี โดยมีมาตรการที่สำคัญได้แก่ การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของกิจกรรมต่างๆ เช่นระบบแจ้งเตือนภัย การสร้างความตระหนักรู้ ปลูกจิตสำนึกของประชาชนผ่านการให้การศึกษา ฝึกอบรม และ

ประชาสัมพันธ์ ดังผลการศึกษาของรณชัย มณีอินทร์ และสุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ พบว่า การจัดให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันและลดผลกระทบจากสาธารณภัยโดยการจัดประชุมผู้นำชุมชนและประชาชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ โดยร่วมกันเตรียมแผนสำหรับสถานที่รองรับการอพยพ การประสานงานด้านการแพทย์ ที่คอยให้การช่วยเหลือกรณีมีภัยพิบัติเกิดขึ้น และจัดตั้งศูนย์อํานวยการเฉพาะกิจเมื่อคาดว่าจะเกิดภัยพิบัติ มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ หน่วยช่วยเหลือ หน่วยประสานการช่วยเหลือ กับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกรณีเกิดภัย¹⁵ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของเพ็ญประภาภักทรานุกรม พบว่า การใช้การพัฒนาทุนทางสังคมโดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ รวมกลุ่มกันเรียนรู้ร่วมกัน และมีผู้นำที่จริงจัง โดยได้สร้างแผนชุมชนจากการมีส่วนร่วม สามารถทำให้ชุมชนสามารถลดผลกระทบจากผลกระทบของน้ำท่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁶

3. สมรรถนะด้านการเตรียมความพร้อม นักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการเตรียมวางโครงสร้างการทำงาน มีการทำงานเป็นทีมคณะทำงานการจัดการภัยพิบัติของเทศบาล และจัดทำแผนเตรียมความพร้อมบุคลากรและประชาชน โดยการฝึกอบรมให้ความรู้เจ้าหน้าที่และประชาชน เกี่ยวกับระบบข้อมูลข่าวสาร การฝึกซ้อมแผน และสร้างระบบควบคุมกำกับ อย่างเป็นระบบ เตรียมจัดทำแผนงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรณชัย มณีอินทร์ และสุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ ที่พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนเตรียมความ

พร้อมโดยกำหนดแผนพร้อมรับมือและสามารถช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ มีแผนการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการรับมือกับสาธารณภัย แผนการจัดหา จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับป้องกันหรือบรรเทาสาธารณภัย นอกจากนั้นมีการจัดเตรียมทรัพยากรกู้ภัย และมีอุปกรณ์ช่วยชีวิตเบื้องต้น ชุดปฐมพยาบาล วิทยุสื่อสารเคลื่อนที่ เส้นทางอพยพ สถานที่หลบภัย และสำรองอาหาร น้ำดื่ม ยาและเวชภัณฑ์¹⁵ และจะต้องทำให้คนในพื้นที่ร่วมกันเฝ้าระวังเพื่อป้องกันภัยและสามารถแก้ไขปัญหาด้วยชุมชนเองได้¹⁷ นอกจากนั้นสอดคล้องกับการศึกษาของเพลินพิศ กาญจนบุรณ์ และสุกัญญา เตชะโชควิวัฒน์ พบว่า การเตรียมความพร้อมเพื่อการตอบโต้ตามกรอบภารกิจบทบาทด้านสาธารณสุข คือการให้ความรู้แก่ประชาชนและชุมชน ในด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การสุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อม รวมถึงเฝ้าระวังควบคุม ติดตามโรคติดต่อ พื้นฟูสภาพจิตใจผู้ประสบภัย⁴

4. สมรรถนะด้านการเผชิญเหตุ สมรรถนะด้านการเผชิญเหตุนั้นนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความสามารถในการปฏิบัติอย่างทันทีทันใดเมื่อภัยพิบัติเกิดขึ้นเพื่อช่วยชีวิต ป้องกันอันตราย และความสูญเสียต่างๆ เช่นประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานร่วมกัน ตามแผนที่กำหนดไว้ ดูแลช่วยเหลือประชาชนร่วมกับทีมฉุกเฉินในเขตรับผิดชอบ แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า ค้นหาช่วยชีวิต การกู้ภัย การอพยพ การเผชิญเหตุ การแจกจ่ายอาหารและยา การจัดทำที่พักชั่วคราว การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการนำส่งโรงพยาบาล²⁰ ซึ่งเป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.

2558¹³ ที่ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเป็นมาตรการร่วมกันให้แต่ละหน่วยงานนำไปปฏิบัติเพื่อบริหารจัดการสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรณชัย มณีอินทร์และสุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ ที่พบว่า การประชาสัมพันธ์เตือนภัยล่วงหน้า โดยใช้เสียงตามสาย วิทยุชุมชน และหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บ ส่งต่อผู้ป่วยโดยขอความช่วยเหลือไปยังโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้ที่สุดและอพยพประชาชนออกนอกพื้นที่ประสบภัย การสำรวจจำนวนผู้ประสบภัย และความเสียหายเบื้องต้น จัดเตรียมสถานที่ในการช่วยเหลือ ทำการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเบื้องต้น และจัดหาอาหาร น้ำดื่ม ถูยั้งชีพ ของใช้ และเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และมีการประกาศห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปยังบริเวณสถานที่เกิดภัยพิบัติ ส่วนสถานที่รองรับการอพยพผู้ประสบภัยนั้น จะจัดหาสถานที่ที่มีความปลอดภัย เช่น วัด โรงเรียน หรือสร้างอาคารชั่วคราว ตลอดจนดูแลด้านปัจจัย 4 และจัดหารถสุขาเคลื่อนที่มาให้บริการ¹⁵

5. สมรรถนะด้านการบรรเทาทุกข์ นักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมีความสามารถในการดูแลช่วยเหลือประชาชนภายหลังภัยสงบแล้ว ในด้านการสำรวจเฝ้าระวัง และป้องกันโรคและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น เช่น โรคระบาด การจัดการด้านสุขภาพอาหารและน้ำดื่มดูแลความสะอาดด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันโรคภัย สัตว์มีพิษ และเชื้อโรคที่อาจมาจากน้ำท่วมและหลังน้ำท่วม นอกจากนั้น ควรมีการการดูแลด้านสาธารณสุขในศูนย์พักพิง ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพสาธารณสุขของอเมริกาจะต้องมีทักษะ

ด้านการวิเคราะห์และประเมินสุขภาพในการประเมินสุขภาวะและสาเหตุการเจ็บป่วย อธิบายลักษณะปัญหา นอกจากนั้นจะต้องมีทักษะการให้บริการสาธารณสุขที่จำเป็น การประยุกต์ใช้ความรู้สาธารณสุขพื้นฐาน¹⁸ และข้อเสนอจากการศึกษาของจริญญา ศรีเดช และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบาย และแผนการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมขณะที่เกิดอุทกภัยและหลังจากการเกิดอุทกภัยอย่างเป็นรูปธรรมและควรจัดให้มีรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลสุขภาพอนามัยในขณะที่เกิดอุทกภัย²¹ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556 เนื่องจากเป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือเป็นกรอบควบคุมให้การปฏิบัติงานให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการยกระดับมาตรฐานและจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ เพื่อลดความเสี่ยงในการเจ็บป่วยและการเกิดโรค ด้วยการสร้างเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค และการอนามัยสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การมีสุขภาวะที่ดีของประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น

6. สมรรถนะด้านการฟื้นฟู การฟื้นฟูหลังเกิดภัยนั้นเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการเมื่อเหตุการณ์ภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อให้พื้นที่หรือชุมชนที่ได้รับภัยพิบัติกลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้นซึ่งอาจต้องใช้เวลาอันยาวนาน โดยในส่วนของนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความรู้และทักษะในการสำรวจ ดูแลช่วยเหลือ เยียวยา ด้านจิตใจผู้ได้รับความเสียหายหลังเกิดภัย และร่วมดำเนินการจัดตั้งศูนย์เยียวยาผู้รับผลกระทบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของรณชัย

มณีอินทร์ และสุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ ที่พบว่าภายหลังจากเหตุการณ์อุทกภัยนั้นบุคลากรสาธารณสุขจะเข้าไปดูแลด้านสุขภาพ และฟื้นฟูจิตใจ เพื่อให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ สามารถกลับไปดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข^{15, 22-24} และร่วมวางแผนในบูรณะและซ่อมแซมเพื่อให้ โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคต่าง ๆ สามารถกลับมาใช้ได้ดังปกติ^{15, 25}

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปกำหนดเป็นสมรรถนะนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมและจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วม นอกจากนั้นการวิจัยครั้งนี้ยังเป็นกรอบในการพัฒนาเครื่องมือสำหรับวัดสมรรถนะของนักสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาสมรรถนะให้มีความพร้อมในจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วม ด้วยการกำหนดแนวทางเสริมความรู้ ทักษะ และพัฒนาบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่พึงประสงค์ในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. Pinyaphong J. Health impact, perception and adaptation of people from flash floods and mudslide disaster in Utharadit province. J Public Health 2008; 38 (Special Issue): 9-20.
2. Ministry of Public Health. Analysis of health risks for public health officials. Nonthaburi: Department of Disease Control; 2009.
3. Du W, FitzGerald GJ, Clark M, Hou XY.

- Health impacts of floods. *Prehosp Disaster Med* 2010; 25: 265-72.
4. Kanchanaboon P, Techachokewiwat S. Development of emergency preparedness and response system in Ministry of Public health. Nonthaburi: Health Administration Division, Ministry of Public health.; 2010.
 5. Landesman LY. Public health management of disasters. Washington, DC: American Public Health association; 2011.
 6. Kamolvetch T. Local disaster management manuals. Bangkok: Thammadapress Ltd; 2011.
 7. Charearnmaung T. Theory and concepts: local government and the local administration. 2nd ed. Bangkok: Jadpimkobfire; 2010.
 8. Seedalah Y, Suppawatworakun K. Community management lessons dealing flood by a local community centre. Bangkok: Pimsiripattana; 2014.
 9. Singh H, Subramaniam S. Health emergency and disaster preparedness in Malaysia. *Southeast Asian J Trop Med Public Health* 2009;40(suppl1): 11-5.
 10. Chantra R, Thanaroj S, Sarakshetrin A. A Factor analysis of disaster nursing competency in hospitals under the ministry of public health. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health* 2015; 25(3): 68-79.
 11. Chantra R, Songatrin A, Peanoi, S. The components of disaster nursing competencies among nurses in Suratthani province. *Thai Journal of Nursing* 2014;63(4):57-65.
 12. Ministry of Public Health. Greatest floods 2011: Lessons to be learned. Nonthaburi: Health Systems Research Institute; 2012.
 13. Department of Disaster Prevention and Mitigation Ministry of Interior. Thailand. National disaster risk management plan 2015. Bangkok: National Disaster Prevention and Mitigation Committee; 2015.
 14. Oba N, Othganont P, Sangkaewsri R, Jaisopha S, Imtem K, Kumsri T. Disaster participatory management for decreasing the impact of flooding and landslide in a community. *Journal of Nursing and Health Sciences* 2011;5(3):39-53.
 15. Manein R, Piampiti S. The role of subdistrict administrative organization on disaster prevention and mitigation in Suphanburi province [Internet]. 2012 [cited 2015 Sep 21]; Available from: <http://www.magrood.com/index.php?page=alias-122>
 16. Pattaranukrom P. Social capital community based development in communities effected by tsunami: Case studies of communities in Phang-Nga province. *Romphruek Journal* 2010; 28(2):1-34.
 17. Ruanjan S Health Management by Community-based Approach to Prepare for Floods and Landslides Disaster at Risk

- Area in Uttaradit Province. *Journal of Behavioral Science* 2014;20(1):111-26.
18. Council on Linkages between Academia and Public Health Practice. Core Competencies for Public Health Professionals [Internet]. 2014 [cited 2015 Sep 21]; Available from: http://www.phf.org/resources-tools/Documents/Core_Competencies_for_Public_Health_Professionals_2014June.pdf
19. Niira K, Shigeno K, Kikuchi M , Inoue T. Disaster-prevention Measures for Underground Space to Deal with Large-scale Earthquakes and Intensified Flood Disasters in Japan. *Procedia Eng* 2016; 165:224-32.
20. Walsh L, Craddock H, Gulley K, Strauss-Riggs K, Schor KW. Building health care system capacity to respond to disasters: successes and challenges of disaster preparedness health care coalitions. *Prehosp Disaster Med* 2015; 30: 112-22.
21. Sidet C, Inmuong U. Impacts of flooding on people's health in Wieng Kook subdistrict muang district, Nongkhai province. *KKU Journal for Public Health Research* 2010;3:65-74.
22. Chae EH, Kim TW, Rhee SJ, Henderson TD. The impact of flooding on the mental health of affected people in South Korea. *Community Ment Health J* 2005; 41:633-45.
23. Fewtrell L, Kay D. An attempt to quantify the health impacts of flooding in the UK using an urban case study. *Public Health* 2008;17: 446–51.
24. Boonyamalik P, Suksawang S, Swangwongsin S. A One-year Cohort Study in Mental Health Problems of the Flooding Victims in Uttaradit, 2005. *J Psychiatr Assoc Thailand* 2012; 57:165-74.
25. Kaewkitipong L, Chen CC, Ractham P. A community-based approach to sharing knowledge before, during, and after crisis events: A case study from Thailand. *Comput Human Behav* 2016; 54:653-66.